

Posudek diplomové práce

Autor: Bc. Martin Haloun

Název práce: Normality and Normativity. On the Vital and Social Norms in the Works of Canguilhem and Foucault

Diplomová práce Martina Halouna je věnována vztahu mezi normalitou a abnormalitou, tak jak je traktován v dílech Canguilhema a Foucaulta. Jména obou hlavních protagonistů není ovšem ani zdaleka vyčerpán teoretický obsah předložené diplomové práce. Kromě Goldsteina, jehož dílo hraje klíčovou roli zejména ve vztahu ke Canguilhemovi, se tu setkáváme s celou řadou dalších autorů, Platonem a Aristotelem počínaje, přes Descarta, osvícenské filozofy, francouzské lékaře a filozofy 19. století, až po biology a filozofy 20. století. To vše je doprovázeno četnými komentáři ze současné sekundární literatury, které nutnou měrou přispívají ke komplexitě celé práce. Martinu Halounovi se přesto daří udržet souvislou linii argumentace a jeho studie si zachovává koherenci, ačkoliv pojednává o tak spleťtých tématech, jako protiklad živých organismů a strojových mechanismů, sémantická struktura světů obývaných živými organismy, fenomény adaptace a adaptačního chování, protiklad zdraví a nemoci, normativní povaha života, či přechod od vitálních norem k sociálním normám. Napříč všemi těmito tématy se vine úvaha, jež počíná rozlišením individuální normy a obecné, resp. statistické normy, pokračuje přes popis imanentní normotvornosti individuálního a kolektivního života, a nakonec dospívá nejen k rozlišení organické a sociální normotvornosti, ale i k pojmenování jejich shodných rysů. Se jmény Canguilhema a Foucaulta se přitom pojí dva specifické pohledy na problematiku norem, normality a normativity. To, co je spojuje, je přesvědčení o imanentní povaze norem. Normy v podání Canguilhema a Foucaulta nejsou něčím, co je z vnějšku udělováno životu, ať už jde o život organismů či život společnosti. Normy jsou naopak bezprostředním výrazem normativní povahy organických či sociálních struktur.

Pokud jde o výklad Canguilhema a Foucaulta, lze s Martinem Halounem plně souhlasit v tom, jaký význam má pro Canguilhemovo pojetí normality a abnormality Goldsteinovo dílo. Bez Goldsteinových klinických pozorování by byl Canguilhem – podobně jako Merleau-Ponty – jen stěží myslitelný. Možná by se dalo dokonce říci, že rozdíl mezi Canguilhemem a Foucaultem vyplývá právě z jejich odlišného postoje ke Goldsteinovi: zatímco Canguilhemova argumentace na Goldsteinovy stojí, Foucault má ke Goldsteinovi spíše odmítavý postoj (viz. jeho *Maladie mentale et la psychologie*). Tím je pak dáno to, co Martin Haloun opakovaně připomíná, totiž že v Canguilhemově pojetí zdraví a nemoci hraje osobní zkušenost pacienta a míra jeho utrpení důležitou roli, kdežto u Foucaulta je to zcela ignorováno (Haloun, str. 21, 23, 44, 49, 52, 77). U Foucaulta vsutku chybí koncepce zdraví a nemoci, která by byla klinicky relevantní. Místo ní u něj nacházíme rozličné studie sociálních podmínek, jež umožňují používání pojmů zdraví a nemoci.

Pokud by se na práci Martina Halouna dalo něco zlepšit, pak jsou to spíše kosmetické či okrajové záležitosti. V první řadě se to týká jazykové stránky anglického textu, který by si zasloužil důkladnější korekturu. Také musím poněkud opravit citaci svého vlastního článku (Haloun, str. 29), kde se jedná o charakteristiku zdraví (nikoli životního ekvilibria) jakožto schopnosti opouštět zavedené existenční ekvilibrium a nacházet nové. Dále bych rád upozornil na to, že von Uexküllův pojem *Umgebung* lze chápat ještě v jiném smyslu, než v jakém ho používá Martin Haloun (str. 42, 43). Běžná interpretace *Umgebung* jakožto geografického prostředí, z něhož se vyděluje *Umwelt* určitého živého organismu, je poněkud reduktivní. A nestačí, ani když budeme *Umgebung* chápat jako totalitu všech *Umweltů*. *Umgebung* se totiž u von Uexkülla zdá být spíše nekonečnou množinou možných zkušeností, a to bez toho, že bychom ho mohli fixovat jako nějakou sérii výskytových jsoucen. To je však pouze detail, který v rámci argumentace Martina Halouna nic podstatného nemění. Opatrnější bych byl snad jen na stránce 75, kde se píše: „For Foucault, the individual ceases to be a subject of normativity and is instead object of it. Normativity is applied on the individual.“ Myslím, že ve světle Foucaultova pojetí moc by bylo radno tuto formulaci poněkud oslabit, protože pokud má moc individualizační funkci, znamená to, že subjekt specifickým způsobem formuje. Kromě toho má subjekt stále možnost unikat ze zajetí moci tím, že hledá nové způsoby individuace.

Ale jak už jsem naznačil, všechny tyto připomínky nic nemění na tom, že můj celkový dojem z práce Martina Halouna je veskrze pozitivní. Jeho argumentaci považuji za smysluplnou, diferencovanou a přesvědčivou. Vzhledem k tomu, s jak obtížným tématem se Martin Haloun ve své diplomové práci vyrovnal, nepochybuji o tom, že tato práce představuje důstojné

završení jeho magisterského studia. Práci proto s klidným svědomím hodnotím známkou **výborně**.

Mgr. Petr Kouba, PhD.